

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב¹, ואמרו רו"ל² אל תקרי מורשה אלא מאורסה, שהתורה היא מאורסה לישראל, היינו, שהתורה נקראת כלה וישראל נקראים חתן. וצריך להבין³, הרי כתיב צאינה וראינה גו' ביום חתונתו, ואמרו רו"ל⁴ ביום חתונתו זה מתן תורה, שלכאורה הרי זה סותר להאמור שהתורה היא הכלה וישראל הם החתן.

ב) והענין הוא, דהנה בתורה עצמה יש ג"כ ב' הבחי' דחתן וכלה, שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה. דהנה כתיב יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, דיום ולילה בענין התורה הם תושב"כ ותושבע"פ, וכדאיתא במדרש⁵ שכאשר הי' משה במרום הנה בשעה שהי' הקב"ה מלמדו מקרא ידע שהוא יום, ובשעה שהי' מלמדו משנה ידע שהוא לילה. וזהו יום ליום יביע אומר, שבתושב"כ שנקראת בשם יום, נאמר יביע, מלשון נביעה, כמו מעין הנובע טיפין טיפין, שאינו מתפשט לאורך ולרוחב כלל, אלא הוא בצמצום מאד, טיפין טיפין, אך עם כל זה, הרי מעלת המעין שהוא נובע תמיד ממקורו ומחובר למקורו, משא"כ הנהר שמתפשט מהמעין במרחב ובריבוי עד שמתפשט על כל גדותיו, אבל אינו דבוק במקורו, וכל מה שיש בהנהר אין זה המקור עצמו, כי אם כמו שבא אח"כ בהתפשטות. וכמו"כ הוא גם בענין תושב"כ ותושבע"פ, שבתושב"כ הכל הוא בקיצור מאד ובכללות, וההרחבה והביאור נעשים בתושבע"פ דוקא, וכדאיתא בתניא⁶ שמתושב"כ עצמה אי אפשר לדעת פרטי רצון העליון, והתגלות הרצון הוא בתושבע"פ דוקא. ולכן תושבע"פ היא דוגמת הנהר שבו היא התרחבות והתפשטות המעין. ועז"נ ולילה ללילה יחזה דעת, שהו"ע של הבנה והסברה באופן שכל ענין בא בגילוי. אך מ"מ יש

השמיני שילח תרלו' (סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמו ואילך). וראה גם המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ו ואילך (סה"מ תרל"ח ע' קנה ואילך).

(7) תהלים יט, ג.

(8) מדרש תהלים עה"פ.

(9) אגה"ק סכ"ט.

(1) ברכה לג, ד.

(2) פסחים מט, ב.

(3) ראה גם ד"ה זה בלקו"ת ברכה צג,

סע"ד ואילך.

(4) שה"ש ג, יא.

(5) תענית כו, ב.

(6) בכלל הבא לקמן — ראה ד"ה ביום

מעלה בתושב"כ על תושבע"פ, דוגמת מעלת המעין על הנהר, שהרי המעין הוא המקור, ודוגמתו בתורה, שעל כל ענין שבתושבע"פ שואלים מנה"מ, לפי שכל ענין שבתושבע"פ שרשו ומקורו בתושב"כ, אלא שבתושב"כ הוא בקיצור, ומדקדוקי התיבות בתושב"כ לומדים כו"כ הלכות בתושבע"פ, דוגמת הנהר שמקבל מהמעין. וזהו שבתורה עצמה ישנם ב' הבחי' דחתן וכלה, דהיינו תושב"כ ותושבע"פ שהם דוגמת חתן וכלה, בעל ואשה.

ג) והנה ענין תושב"כ ותושבע"פ שהם דוגמת חתן וכלה, בעל ואשה, הרי זה בכללות, אבל בפרטיות יש בזה גופא ב' בחי', אירוסין ונישואין. ויובן בהקדם מה שמצינו בענין בעל ואשה, שהאשה משועבדת לבעלה, שזהו ג"כ הטעם¹⁰ שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, דכיון שהן משועבדות לבעליהן, אי אפשר לחייבם במצוה שהיא בזמן מיוחד, שהרי יכול להיות שבזמן זה הן טרודות מצד השעבוד לבעליהן, ובעליהן מוציאים אותן ידי חובתן. וגם הפנויות שאין בהם שעבוד בפועל, מ"מ, כיון ששרשן מבחי' נוקבא, והמלכות משועבדת לז"א בעלה¹¹, לכן גם הפנויות פטורות ממצ"ע שהזמן גרמא. אמנם, השעבוד דמלכות לז"א הוא בשרש הענינים למעלה, אבל בהשתלשלות למטה יש הפרש בין נשואה לפנוי', דענין השעבוד הוא בנשואה דוקא, ולא בפנוי', וגם ארוסה אינה משועבדת לבעלה, שבעלה אין חייב במזונות¹² ולכן אין מעשה ידי' לבעלה (כמבואר בגמרא¹³ שב' ענינים אלו תלויים זה בזה), והיינו לפי שענין האירוסין הוא בבחי' מקיף בלבד, דעם היות שע"י האירוסין אסר לה אכולי עלמא וייחדה לעצמו, מ"מ, הרי זה בבחי' מקיף בלבד, כי היחוד פנימי נעשה בנישואין דוקא, אבל באירוסין הוא בבחי' מקיף בלבד. וזהו ג"כ הטעם שנהגו ישראל (ומנהג ישראל תורה הוא¹⁴) לקדש בטבעת עגולה¹⁵, לפי שענין האירוסין הוא המשכת המקיף¹⁵.

וביאור ענין האירוסין והנישואין שבתורה, דהנה ידוע שיש בתורה אותיות תגין נקודות וטעמים, ומה שמתגלה מתורה שבכתב בתורה שבעל פה הרי זה רק האותיות שבתורה, אשר מיתור ודקדוק אות

13) ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. ועוד.

14) ראה רמ"א אה"ע רסכ"ז. שיחת יו"ד אלול תשי"א ס"ב (תו"מ ח"ג ע' 294).

15) ראה גם אוה"ת בראשית (כרך ג) תקיא, א.

10) ראה אבודרהם סדר תפלות של חול. כלבו סימן עג בשם בעל המלמד.

11) טעמי המצות להרח"ו פ' בראשית (ד"ה ועתה נבאר הטעם למה נשים פטורות ממצ"ע שזוה"מ). הובא באוה"ת בא ע' שמש.

12) כתובות מז, ב.

אחת לומדים כמה וכמה הלכות, אבל ענין התגין שבתורה לא נתגלה בתושבע"פ, דהגם שר"ע הי' דורש על כל קוץ תילי תלים של הלכות¹⁶, מ"מ אין זה דומה לענין האותיות, שהרי מה שנתגלה מהתגין הוא מיעוט מועט ביותר, וכן גם בענין הנקודות שבתושב"כ שלא נתגלו בתושבע"פ כי אם מיעוט מועט ביותר, ובפרט בבחי' הטעמים שבתושב"כ שלא נתגלו בתושבע"פ, דגילויי בחי' הטעמים יהי' לעתיד דוקא, שזהו"ע טעמי תורה שיתגלו לעתיד¹⁷, שבזה נכלל גם ענין הטעמים שבתושב"כ. ונמצא שעכשיו נשאר כמה וכמה ענינים בתושב"כ שלא נתגלה עדיין, ובפרט ע"פ הידוע¹⁸ שבכל תיבה ותיבה שבתורה ישנם ששים רבוא פירושים בפשט, ס"ר פירושים ברמז, ס"ר פירושים בדרוש וס"ר פירושים בסוד, וכל זה נשאר עכשיו בהעלם, ועיקר הגילוי דתושב"כ שיתגלה בתושבע"פ יהי' לעת"ל דוקא. וזהו עיקר ההפרש בין התורה דעכשיו להתורה דלעתיד, שעל זה אמרו¹⁹ שהתורה דעכשיו הבל היא לגבי תורתו של משיח, הנה עיקר ההפרש הוא בתושבע"פ, שהרי בתושב"כ אין הפרש בין עכשיו להגילוי דלעתיד, אלא ההפרש הוא בתושבע"פ, דעכשיו לא נתגלה בתושבע"פ כי אם מיעוט בלבד, ולעתיד יתגלו כל הענינים שבתושב"כ בתושבע"פ. ואע"פ שלא יהי' עוד פעם מתן תורה²⁰, דכל הענינים שיתגלו לעתיד ניתנו כבר במ"ת, מ"מ, עכשיו הרי זה בהעלם ולעתיד יהי' זה בגילוי. וזהו ענין ב' הבחי' דאירוסין ונישואין בתורה, והיינו, שענין תושב"כ ותושבע"פ שהם דוגמת חתן וכלה, שהתושב"כ משפעת בתושבע"פ, הנה עכשיו הוא בבחי' אירוסין, שהרי רוב הענינים דתושב"כ נשאר בבחי' מקיף והעלם עדיין, דזהו"ע האירוסין כנ"ל, ולעתיד יהי' זה בבחי' נישואין²¹.

ובזה יובן ג"כ תוכן הבקשה שמבקשים בשמיני עצרת, מוריד הגשם, שהוא בחינת השפעת הטיפה שנמשך המשכה עצמית מהחתן שהוא תושב"כ להכלה שהיא תושבע"פ, וכינו זה בשם גשם, כי לעת"ל כתיב²² והי' אור הלבנה כאור החמה גו' שבעתים כאור ז' הימים, ופרש"י²³ שאור שבעת הימים הם ז' פעמים ז' שהם מ"ט, וז"פ מ"ט הם שמ"ג, בגימטריא גשם.

ע' קצט. תש"ט ע' 57. ועוד.
 (21) ראה שמור"ר ספטי"ו. לקו"ת שה"ש מח,
 א.
 (22) ישעי' ל, כו.
 (23) עה"פ. ועד"ז בפירושו לספר שופטים
 ה, לא. זכרי' ד, ג. פסחים סח, א (ד"ה הי').

(16) מנחות כט, ב.
 (17) ראה פרש"י שה"ש א, ב.
 (18) שער הגלגולים הקדמה יז.
 (19) קה"ר פי"א, ח.
 (20) סה"מ תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו.
 המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב
 ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה

ד) **וביאור** העניין²⁴, דהנה כל המשכה היא בהסדר דאור מים ורקיע²⁵, והיינו, שהתחלת הגילוי הוא בבחי' אור, שאינו בבחי' ציור עדיין, ואח"כ נעשה בבחי' מים, שהוא כבר איזה מציאות אבל מ"מ הוא בפשיטות עדיין, ועד שנעשה בבחי' רקיע דאגלדו מיא, שאז מצטייר בכל פרטיו, שהרי המים הם פשוטים עדיין ואין בהם גוון וציור מיוחד כידוע, משא"כ רקיע דאגלדו מיא הוא באופן שהמים מצטיירים בפרטיות. וכמו"כ יש בתורה ג' מדריגות אלו²⁶, דהנה משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו'²⁷, הנה התורה כפי שניתנה מהקב"ה היא בבחי' אור, שאין שייך לשום ציור כלל, ואח"כ כפי שנמשכה למשה היא בבחי' מים, ואח"כ כשמסרה לתלמידיו כו', הנה כפי שהיא בתושבע"פ הרי היא מצויירת בתכלית, דבתושב"כ אין ענין הציור עדיין, וכנ"ל שהתושב"כ היא בקיצור ובכללות, משא"כ בתושבע"פ נעשה הציור בכל הפרטים. והנה, ג' מדריגות אלו הם בהמשכת כל ענין, וכמו בהמשכת הטיפה שמצינו בזה ג' בחי' הנ"ל, דעצם הטיפה כמו שהיא במוח היא לחלוות רוחנית עדיין שאין בה שום מציאות כלל, והיא בחי' אור, ואח"כ כפי שנמשכה דרך חוט השדרה ולמטה יותר, נעשית בבחי' מים, וכאשר נקלטת ברחם הנוקבא ומצטיירת בציור פרטים, ובפרט לאחר מ' יום שאז התפלה שישתנה כו' היא תפלת שוא²⁸, לפי שכבר נעשה כל הציור, הנה זהו בחי' רקיע. וכמו שהוא בלידה גשמית, כן הוא גם בלידה רוחנית, שהו"ע המשכת השכל, שיש בזה ג"כ ג' בחי' אלו. דהנה, שרש השכל הוא בכח המשכיל, והרי כח המשכיל אינו בגילוי כלל, והוא רק מה שמרגיש שישנו מקום שממנו נמשכה ההמצאה, אבל כח המשכיל עצמו הוא בהעלם ואינו נמשך במציאות כלל, והוא בחי' אור. ואח"כ כאשר נופלת מכח המשכיל המצאה והברקה דחכמה, הרי זה בחי' מים, כי בהברקה דחכמה אין עדיין ציור הסברא, שהרי אפשר לבארה בכמה פרטים ואופנים, ומכ"ש שבהמצאה דחכמה אין עדיין נטי' למדות חסד וגבורה, שענין זה נעשה בכינה דוקא, אבל בחכמה אין נטי' למדות, שהוא הפסק הלכה, וגם השכל עצמו אינו מצוייר עדיין, והוא בבחי' מים. ואח"כ

הערכים-חב"ד (כרך ג) ערך אור מים רקיע ס"א-ב. וש"נ.

26) ראה בכ"ז ספר הערכים שם ס"ט. וש"נ.

27) אבות רפ"א.

28) ברכות ס, א.

24) בהבא לקמן — ראה ד"ה והענין כו' אור מים רקיע תרל"ו (סה"מ תרל"ה שם ע' תנא ואילך). וראה גם המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"א ואילך (סה"מ תרל"ח ע' קמג ואילך).

25) ראה סידור (עם דא"ח) ע, א-ב.

אוה"ת חנוכה שח, ב ואילך. וראה בכ"ז ספר

כאשר השכל בא בהבנה והשגה דבינה, שאז מצטיירים פרטי ואופני השכל ועד שמצטיירים גם המדות שבהשכל, הנה זהו בחי' רקיע.

ה) אך צריך להבין, דע"פ המבואר כאן הנה בחי' רקיע הוא למטה מבחי' מים, ולכאורה הרי זה סותר למשנת²⁹ בענין ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא³⁰, שהרקיע הוא למעלה מבחי' מים, דבחי' מים הוא האור כפי שבא כבר בהמשכה, משא"כ בחי' רקיע דאגלידו מיא הוא עצם האור שאינו בהמשכה עדיין, שזהו"ע אגלידו, שאינו בא בהמשכה. אמנם באמת אין בזה סתירה כלל, כי, לגבי המדריגות שלמטה ממנו הוא בחי' רקיע כעין הקרח הנורא, היינו רקיע המקיף שלמעלה מבחי' מים, ולגבי המדריגות שלמעלה ממנו הוא בחי' התחתונה שברקיע, כמשנ"ת כאן. ויובן זה עד"מ מענין הקרח בגשמיות, שיש קרח שנגלד ממים, שלכן הוא למטה ממים, ויש קרח שנמש ונעשה ממנו מים, שלכן הוא למעלה מהמים. וכמו"כ יובן עד"ז למעלה, דמשנ"ת כאן שבחי' בינה דאצילות הוא בחי' הרקיע שלמטה מבחי' מים, הרי זה דוקא לגבי החכמה והכתר, שכתר וחכמה הם בחי' אור ומים, ובינה היא בחי' רקיע בבחי' התחתונה. אבל מ"מ הרי היא בחי' רקיע המקיף לגבי ז"א. וכמו"כ יש בחי' העליונה דרקיע לגבי כללות האצילות, והוא בחי' הכתר (דמשנת³¹ ל"ה שהכתר הוא בחי' אור, הרי זה בחי' החכמה שבכתר, בחי' חכמה סתימאה, שדוגמתה בנפש הוא בחי' כח המשכיל, שזהו בחי' אור, התחלת ההמשכה, אמנם בחי' הכתר שבכתר הוא בחי' רקיע המקיף, ובחי' אויר, אור יו"ד³²).

ו) והנה ג' הבחי' אור מים רקיע ישנם גם בכל המדריגות העליונות, וכמו בכתר, שהם הבחי' דכתר שבכתר, חכמה שבכתר, ובינה שבכתר. וכל זה הוא בבחי' אריך. וכן גם למעלה יותר בבחי' עתיק, יש בחי' אור צח, אור מצוחצח, ואור קדמון, שהם בחי' אמ"ר כפי שהם בבחי' הג"ר דעתיק, ועל בחי' זו אמרו³³ ג' שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה. והנה כמו"כ גם למעלה יותר, בהאור שקודם הצמצום, יש ג"כ ג' בחי' אלו דאמ"ר, דבחי' רקיע היינו מה שעלה ברצונו להוות, וכיון שתיכף כשעלה ברצונו מיד נתהוו, הרי בבחי' זו ישנו הציור דבחי' רקיע. והנה רצון לאיזה דבר אינו שייך כי אם דוקא כאשר ישנו כבר ענין הדבר ההוא

29) ד"ה ושאתם פ"ג (לעיל ע' 106).
30) ע"פ יחזקאל א, כב.
31) המוסגר — ע"פ מענה כ"ק אדמו"ר
32) ז"א ח"א טז, ב. ח"ג רמה, ב
(ברע"מ). ובכ"מ.
33) ע"ז ג, ב.

32) ז"א ח"א טז, ב. ח"ג רמה, ב
(ברע"מ). ובכ"מ.
33) ע"ז ג, ב.

שליט"א בכתי"ק.

בעולם, שאז שייך שירצה בו, וא"כ, הרי בהכרח שקודם שעלה ברצונו כבר שיער בעצמו בכח, וכמבואר בדרושי אדמו"ר האמצעי³⁴ שהבחי' שלמעלה מעליית הרצון נקראת בשם השערה בכח, ודוקא לאחר ששיער וישנו כבר ענין הדבר ההוא אזי שייך שירצה בזה. ובחי' ההשערה נקראת בשם מים, דכיון שהיא השערה בלבד, ואין בה הציור כפי שנעשה אח"כ בעליית הרצון שאז נתהוו תיכף ומיד, הרי זה בחי' מים בלבד. וישנו כללות האור שבגילויי טרם ששיער בעצמו עדיין, והוא בחי' אור.

והנה התכלית היא שמבחי' אור יומשך בבחי' מים, ואח"כ בבחי' רקיע, והיינו, שכל המדרגות והענינים הנעלים שישנם בבחי' אור באופן היותר נעלה, יומשכו כולם עד לבחי' רקיע. וזהו תוכן הבקשה מוריד הגשם, שכל הענינים שישנם בבחי' אור, יומשכו ויתגלו למטה בבחי' גשם, שהוא בחי' רקיע. וכמו"כ גם בענין התורה, שכל הענינים שישנם בתורה כפי שהיא בבחי' אור (וכמשנת"ל שענין התורה כפי שהיא בבחי' אור היינו התורה כפי שניתנה מלמעלה), יומשך הכל בגילוי, שזהו"ע הנישואין שיהיו לעת"ל כנ"ל. אמנם, גם עכשיו, הנה בשמע"צ צריך להיות מעין הגילוי דלעתיד, וזהו"ע מוריד הגשם.

(ז) **והנה** המשכת בחי' הנישואין בתורה נעשה ע"י נש"י, כמאמר³⁵ מה קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא אוף הכי בר נש עסיק באורייתא וקאים עלמא, והיינו, שנש"י ממשיכים בתורה. וזוהי העבודה דשמע"צ, שתהי' ההמשכה בפנימיות ובקליטה, מעין הגילוי דלעת"ל, שעז"נ³⁶ ונשגב הוי' לברו ביום ההוא, וכמו"כ גם בשמע"צ צריכה להיות העבודה דיהיו לך לברך כו'³⁷. והיינו, שקודם שמע"צ הו"ע המשכת המקיפים, דוגמת ענין האירוסין, ובשמע"צ הו"ע הנישואין והקליטה בפנימיות³⁸, והו"ע יחוד פנימי דנש"י ואלקות, עד שמוליד בדומה לו כו'. וכל זה נמשך גם בגשמיות, שזהו תוכן הבקשה מוריד הגשם, שכל הענינים הנעלים ביותר יומשכו למטה בגילוי גם בענינים הגשמיים, בבני חיי ומזוני רויחא.

(37) משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. תו"מ

סה"מ תשרי ע' פב. וש"נ.
(38) לקו"ת ברכה צה, א. ועוד.

(34) שער היחוד פ"י ואילך.

(35) זח"ב קסא, ריש ע"ב (בשינוי לשון קצת).

(36) ישע"י ב, יא. שם, יז.